

زهرا خوانین زاده

دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.

z.khavaninzade@alzahra.ac.ir

سیمین حسینیان (نویسنده مسئول)

دکتری مشاوره، استاد، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.

hosseinian@alzahra.ac.ir

حمید رضائیان فرجی

دکتری روانشناسی، دانشیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهرا، تهران،

ایران. Rezaeian19237@alzahra.ac.ir

مه سیما پورشهریاری

دکتری مشاوره، دانشیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.

Pourshahriari@alzahra.ac.ir

پویایی خانواده در نوجوانان دارای سابقه رفتارهای خودآسیب رسان: یک مطالعه

کیفی

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی پویایی خانواده در نوجوانان دارای سابقه رفتارهای خودآسیب رسان انجام شد. **روش:** روش پژوهشی کیفی و مبتنی بر پدیدارشناسی بود. جامعه هدف را نوجوانان دارای رفتار خودآسیب رسان شهر تهران در سال ۱۴۰۳ تشکیل دادند که به مراکز مشاوره و خدمات روانشناختی مراجعه کرده بودند. به منظور اجرای این مطالعه، ۲۰ نفر از نوجوانان به روش نمونه‌گیری هدفمند و بر اساس اصل اشباع نظری انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته گردآوری شد. تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون براون و کلارک (۲۰۰۶) انجام و مضامین استخراج شده در قالب مضامین اصلی و فرعی، سازمان‌دهی و خلاصه شدند. **یافته‌ها:** مصاحبه‌ها در سه سطح مفاهیم اولیه (۱۷۸ مفهوم)، مضامین فرعی و اصلی تلخیص شدند که به سه مضمون اصلی تقسیم گردیدند؛ مضمون اصلی اول (پویایی‌های مثبت خانواده) شامل ۱۳ مضمون فرعی، مضمون اصلی دوم (پویایی‌های منفی خانواده) شامل ۲۷ مضمون فرعی و همچنین مضمون اصلی سوم (نقش خانواده گسترده) شامل ۴ مضمون فرعی بود. **نتیجه‌گیری:** بر اساس یافته‌های پژوهش، در تجربه زیسته نوجوانان دارای رفتارهای خودآسیب رسان، پویایی‌های خانواده به صورت متنوع و گاه متضاد تجربه شده است. برخی از مشارکت‌کنندگان از وجود تعاملات حمایتی، ارتباطات عاطفی مطلوب و جنبه‌هایی از عملکرد مثبت خانواده سخن گفته‌اند، در حالی که برخی دیگر تعارض‌های خانوادگی، الگوهای ارتباطی ناکارآمد و تجارب منفی در خانواده را توصیف کرده‌اند. همچنین، در تجربه مشارکت‌کنندگان، خانواده گسترده نیز در برخی موارد به عنوان منبع حمایت و در برخی موارد به عنوان بخشی از پویایی‌های چالش برانگیز خانواده مطرح شده است. شایان ذکر است که مشاهده

برخی پویایی‌های مثبت در خانواده‌ها به معنای نادیده گرفتن یا کم‌رنگ بودن رفتارهای خودآسیب‌رسان نیست و این پژوهش صرفاً به توصیف پویایی‌های تجربه‌شده توسط مشارکت‌کنندگان پرداخته و درباره اثرگذاری یا رابطه علی این پویایی‌ها با رفتارهای خودآسیب‌رسان قضاوتی ارائه نمی‌کند.

واژه‌های کلیدی: خودآسیبی، خانواده، نوجوان

Zahra Khavaninzade (first author)

PhD Student in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran. z.khavaninzade@alzahra.ac.ir

Simin Hosseinian* (corresponding author)

PhD in Counseling, Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran. hosseinian@alzahra.ac.ir

Hamid Rezaeian Faraji

PhD in Psychology, Associate Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran. Rezaeian19237@alzahra.ac.ir

Mahsima Pourshahriari

PhD in Counseling, Associate Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran. Pourshahriari@alzahra.ac.ir

Family Dynamics in Adolescents with a History of Self-Injurious Behaviors: A Qualitative Study

Abstract

Aims: The present study was conducted to investigate family dynamics in adolescents with a history of self-Injurious behaviors. **Method:** The research method was qualitative and based on phenomenology. The target population consisted of adolescents with self-harming behaviors in Tehran in 2024 who had referred to counseling and psychological service centers. In order to conduct this study, 20 adolescents were selected through purposive sampling based on the principle of theoretical saturation. Data were collected through semi-structured interviews. Data analysis was performed using the Braun and Clark (2006) thematic analysis method and the extracted themes were organized and summarized in the form of main and sub-themes. **Results:** The interviews were summarized at three levels of primary concepts (178 concepts), sub-themes, and main themes, which were divided into three main themes; The first main theme (positive family dynamics) included 13 sub-themes, the second main theme (negative family dynamics) included 27 sub-themes, and the third main theme (role of the extended family) included 4 sub-themes. **Conclusion:** Based on the research findings, in the lived experience of adolescents with self-injurious behaviors, family dynamics are experienced in diverse and sometimes contradictory ways. Some participants spoke of the existence of supportive interactions, favorable emotional connections, and aspects of positive family functioning, while others described family conflicts, dysfunctional communication patterns, and negative experiences in the family. Also, in the participants' experience, the extended family was also presented in some cases as a source of support and in some cases as part of challenging family dynamics. It is worth noting that observing some positive dynamics in families does not mean ignoring or downplaying self-harming behaviors, and this study merely describes the

dynamics experienced by participants and does not make any judgments about the impact or causal relationship of these dynamics with self-harming behaviors.

Keywords: Self-Injury, Family, Adolescent

مقدمه

نوجوانی یکی از دوره‌های بحرانی و پر چالش تحول زندگی انسان است که با تغییرات سریع و بنیادی در ابعاد زیستی، روانی و اجتماعی همراه می‌باشد (مرادیان و همکاران، 1404؛ گلدشتاین^۱، 2020). این مرحله از تحول نقطه عطفی برای شکل‌گیری هویت فردی و اجتماعی است (مظلوم پور و همکاران، 1404؛ لیو و نگای^۲، 2020). تحولات طبیعی، در کنار عوامل محیطی و اجتماعی، می‌تواند بر سلامت روان نوجوانان پیامدهای متفاوتی داشته باشد (مایال^۳ و همکاران، 2022). یکی از چالش‌های مهم در درون نوجوانی بروز رفتارهای خودآسیب‌رسان است که می‌تواند سلامت جسمانی و روان‌شناختی نوجوانان را به خطر اندازد (مورائس^۴ و همکاران، 2020). خودآسیبی به مجموعه‌ای از رفتارهای عمدی اطلاق می‌شود که در آن فرد به بدن خود، بدون آنکه قصد خودکشی داشته باشد صدمه وارد می‌کند (وانگ^۵ و همکاران، 2022). این رفتارها ممکن است شامل بریدن، سوزاندن، رفتارهای پرخطر جنسی، سوءمصرف مواد مخدر و الکل یا آسیب رساندن به خود به طرق مختلف باشد (فارکاس^۶ و همکاران، 2024). بررسی پژوهش‌ها دلالت بر این دارند که بین 6 الی 22 درصد از نوجوانان، رفتارهای خودآسیب‌رسان گزارش کرده‌اند، همچنین تفاوت جنسیتی معنی‌داری بین دختران و پسران وجود دارد به طوریکه شیوع آن در دختران بیشتر است. علاوه بر این در کشورهای آسیایی میزان شیوع رفتارهای خودآسیبی بین 14/7 الی 19/5 درصد گزارش شده است (فارکاس و همکاران، 2024؛ ریچرdsn^۷ و همکاران، 2024). خودآسیبی در بسیاری از موارد به‌عنوان یک سازوکار مقابله‌ای برای مدیریت عواطف شدید یا تنش‌های روانی تجربه

-
1. Goldstein
 2. Liu & Ngai
 3. Mayall, & et al
 4. Moraes, & et al
 5. Wang, & et al
 6. Farkas, & et al
 7. Richardson, & et al

می‌شود (گیوردانو^۸ و همکاران، ۲۰۲۳). به عبارت دیگر، خودآسیبی می‌تواند به‌عنوان یک تلاش ناآگاهانه برای تسکین رنج‌ها یا عواطف درونی ناخوشایند عمل کند (وانگ و همکاران، ۲۰۲۵).

مطابق با ادبیات پژوهشی، یکی از عوامل خانوادگی مرتبط با رفتارهای خودآسیب‌رسان در نوجوانان، پویایی خانواده است (بیگدلی مجرد و همکاران، ۱۴۰۳؛ آزادبخت و همکاران، ۱۴۰۴). پویایی خانواده به الگوهای تعامل میان اعضای خانواده، نقش‌ها و روابط آن‌ها و همچنین عوامل مؤثر بر کیفیت این تعاملات اشاره دارد. این پویایی‌ها نحوه ارتباط، حمایت و مواجهه اعضای خانواده با یکدیگر را دربر می‌گیرد و می‌تواند در قالب حمایت‌های عاطفی، جسمانی، اجتماعی و اقتصادی یا برعکس، تنش‌ها و تعارض‌های خانوادگی نمود یابد (جباری و همکاران، ۲۰۲۳). مطالعات نشان داده‌اند که کیفیت این پویایی‌ها با پیامدهای روان‌شناختی و رفتاری نوجوانان، از جمله رفتارهای خودآسیب‌رسان، ارتباط دارد. بر این اساس، تجربه‌های منفی در خانواده با کاهش احساس ارزشمندی، امنیت روانی و حمایت عاطفی نوجوانان همراه بوده و در برخی مطالعات با افزایش احتمال بروز رفتارهای خودآسیب‌رسان ارتباط داشته است (کریمی و همکاران، ۱۴۰۰؛ وانگ و همکاران، ۲۰۲۲). از سوی دیگر، خانواده به‌عنوان نخستین بستر اجتماعی‌شدن، در شکل‌گیری تجارب هیجانی و رفتاری نوجوانان نقش مهمی ایفا می‌کند و در پژوهش‌های پیشین به‌عنوان یکی از عوامل محافظتی در برابر رفتارهای خودآسیب‌رسان نیز معرفی شده است (قسیمی و همکاران، ۱۴۰۴؛ سبحانی و همکاران، ۱۴۰۱). ارتباطات مثبت و حمایت عاطفی والدین و سایر اعضای خانواده با ارتقای سازگاری هیجانی نوجوانان همراه بوده است (طیموری‌فرد و همکاران، ۱۴۰۱؛ گائو^۹ و همکاران، ۲۰۲۴؛ شهرکی‌سنای و همکاران، ۲۰۱۸). در مقابل، تعارض‌های والدینی، سوءرفتار، غفلت و بی‌توجهی به نیازهای عاطفی نوجوانان از جمله مؤلفه‌های پویایی‌های ناکارآمد خانواده هستند که در مطالعات مختلف با مشکلات روان‌شناختی و رفتارهای خودآسیب‌رسان ارتباط داشته‌اند (کلادا^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۶؛ شاه‌حسینی و همکاران، ۲۰۱۲؛ سلیمی و همکاران، ۱۴۰۲). همچنین، خانواده‌هایی که از ارتباطات باز، حمایت عاطفی و فضای امن برخوردارند با احساس امنیت روانی و سازگاری بیشتر نوجوانان مرتبط گزارش شده‌اند (محبی و همکاران، ۱۳۹۹؛ هاموند^{۱۱} و همکاران، ۲۰۲۵؛ یانگ^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۲).

با وجود پژوهش‌های گسترده در زمینه رفتارهای خودآسیب‌رسان در نوجوانان، مطالعات موجود عمدتاً بر جنبه‌های فردی، روان‌شناختی و حتی زیستی این رفتارها تمرکز داشته‌اند و پویایی خانواده در بروز این رفتارها کمتر مورد بررسی قرار گرفته است. بیشتر مطالعات، عوامل فردی و ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان را تحلیل کرده‌اند، در حالی که نقش خانواده به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی در شکل‌دهی

8. Giordano, & et al

9. Gao, & et al

10. Kelada, & et al

11. Hammond, & et al

12. Yang, & et al

رفتارهای ناسازگار نوجوانان نظیر خودآسیبی به اندازه کافی مورد توجه قرار نگرفته است. علاوه بر این، بسیاری از پژوهش‌ها عمدتاً بر جنبه‌های کمی رفتارهای خودآسیبی متمرکز بوده‌اند و توجه نسبتاً محدودی به جنبه‌های کیفی و تجربیات زیسته نوجوانان داشته‌اند. بنابراین، یکی از خلأهای اصلی در این حوزه، کمبود مطالعات پدیدارشناختی است که بتواند به‌طور عمیق به تجربیات درونی نوجوانان خودآسیب‌رسان و تأثیر خانواده بر این تجربیات بپردازد. پژوهش حاضر با هدف پر کردن این خلأ و از زاویه‌ای نو، به بررسی پویایی‌های خانواده در نوجوانان خودآسیب‌رسان می‌پردازد. بدین ترتیب، این پژوهش با استفاده از رویکرد پدیدارشناختی، تأثیرات بافتی خانواده هسته‌ای و گسترده را چه به‌صورت حمایتی و چه به‌صورت منفی، در نوجوانان خودآسیب‌رسان بررسی می‌کند. این نوآوری پژوهشی نه تنها بر تحلیل تجربیات فردی نوجوانان تأکید دارد، بلکه با بهره‌گیری از تحلیل پدیدارشناسانه تفسیری، به دنبال درک عمیق‌تری از الگوهای تعاملی درون خانواده و ارتباط آن با رفتارهای نوجوانان در مواجهه با بحران‌ها و چالش‌های روان‌شناختی است. بر این اساس، هدف مطالعه حاضر، فهم و تبیین پویایی‌های خانواده در تجربه زیسته نوجوانان و ارتباط آن با رفتارهای خودآسیبی است.

روش

پژوهش حاضر از نوع کیفی با رویکرد پدیدارشناسی بود. مشارکت‌کنندگان پژوهش، نوجوانان 15 تا 18 ساله ساکن تهران در سال 1403 بودند که در فاصله اردیبهشت تا مهرماه برای دریافت خدمات روان‌شناختی به مراکز مشاوره مناطق 1، 6، 12 و 16 تهران مراجعه کرده بودند. در این پژوهش، رفتار خودآسیب‌رسان، هرگونه آسیب عمدی و مستقیم به بدن بدون قصد آشکار خودکشی تعریف شد. احراز سابقه رفتارهای خودآسیب‌رسان بر اساس پرونده درمانی/تشخیص روان‌شناس یا روان‌پزشک مرکز/مصاحبه بالینی پژوهشگر/ و گزارش مشارکت‌کننده انجام شد و تنها نوجوانانی که این معیار را دارا بودند وارد مطالعه شدند. در اجرای این مطالعه، 20 نفر از نوجوانان بر اساس اصل اشباع داده‌ها و به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و در مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته مشارکت کردند. معیارهای ورود شامل داشتن سابقه تأییدشده رفتارهای خودآسیب‌رسان، تمایل به بیان تجربه‌های زیسته درباره پویایی‌های خانواده، سن 15 تا 18 سال، و نداشتن بیماری جسمانی یا اختلال روان‌پزشکی شدید و مزمن بر اساس گزارش در پرونده تشخیصی بود. همچنین، افرادی که طی شش ماه گذشته سوگ یکی از بستگان درجه یک را تجربه کرده بودند، به‌منظور کاهش تأثیر عوامل مداخله‌گر بر تجربه‌های گزارش‌شده، وارد مطالعه نشدند. معیارهای خروج شامل انصراف از ادامه همکاری، عدم احراز سابقه رفتارهای خودآسیب‌رسان بر اساس اطلاعات اولیه یا مصاحبه غربالگری، عدم تکمیل فرایند مصاحبه، ناکافی بودن داده‌های حاصل از مصاحبه برای تحلیل پدیدارشناختی و عدم پاسخ‌گویی مرتبط و هدفمند به پرسش‌های مصاحبه بود. تمامی مشارکت‌کنندگان از اهداف پژوهش آگاه بودند و مشارکت در آن به صورت داوطلبانه و بدون هیچ آسیب جسمانی یا روان‌شناختی‌ای برای آن‌ها انجام شد. فرم رضایت آگاهانه توسط خود

مشارکت‌کنندگان و یکی از والدین آنها امضاء گردید. مصاحبه‌ها به روش تحلیل مضمون و بر اساس مدل براون و کلارک^{۱۳} (2006)، در سه سطح مفاهیم اولیه، مضامین فرعی و مضامین اصلی تلخیص و طبقه‌بندی شدند.

ابزار

مصاحبه نیمه‌ساختاریافته (SSI)^{۱۴}: به دلیل ماهیت اکتشافی پژوهش، از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته فردی استفاده شد و سوالات مصاحبه بر اساس منابع علمی به صورت بازپاسخ و متمرکز بر شناسایی نقش پویایی خانواده در زندگی و تجربه نوجوانان خودآسیب‌رسان طراحی گردید. مصاحبه‌ها با استفاده از سوالات باز انجام شدند. سوالات اصلی مصاحبه بر اساس پیشینه پژوهش و اهداف مطالعه تدوین شدند و شامل پرسش‌هایی از این قبیل بودند: «تعریف شما از معنای زندگی چیست؟»، «وقتی به زندگی خود فکر می‌کنید، چه چیزهایی به آن معنا می‌بخشند؟»، «تا کنون چه اقداماتی در راستای دستیابی به معنای زندگی انجام داده‌اید؟»، «در زمان‌هایی که به خودآسیبی فکر می‌کردید یا این رفتار را انجام می‌دادید، زندگی برای شما چه معنایی داشت؟»، «رنج‌ها و دشواری‌های زندگی چه نقشی در تجربه معنای زندگی و رفتارهای خودآسیب‌رسان شما داشته‌اند؟» و «چه عواملی موجب تقویت یا تضعیف معنای زندگی شما شده‌اند؟». همچنین، متناسب با پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان، از سوالات کاوشگر مانند «لطفاً بیشتر توضیح دهید»، «منظورتان از این تجربه چیست؟»، «می‌توانید مثالی بیان کنید؟» و «این موضوع چه احساسی در شما ایجاد می‌کرد؟» برای تعمیق داده‌ها استفاده شد. در این پژوهش، مصاحبه‌ها صرفاً با نوجوانان انجام شد. این مصاحبه‌ها به‌طور اکتشافی و با هدف شناسایی دنیای پدیداری نوجوانان خودآسیب‌رسان انجام می‌شد و مدت‌زمان آن بین 25 تا 75 دقیقه با میانگین 32/44 دقیقه متغیر بود. محتوای مصاحبه‌ها به صورت الکترونیکی ضبط و سپس توسط مصاحبه‌کننده بر روی کاغذ پیاده‌سازی شد. مراحل تحلیل مضمون به صورت دستی بر روی محتوای مصاحبه‌ها صورت گرفت. پیش از اجرای مصاحبه، سوالات مصاحبه در اختیار 5 نفر از متخصصان روان‌شناسی و مشاوره قرار گرفت و پس از دریافت نظرات آن‌ها، سوالات نهایی تدوین شدند. بدین ترتیب، سوالات از روایی کیفی برخوردار بودند که بر اساس نظر متخصصان تأیید شده بود. برای اعتبارسنجی یافته‌ها، از روش گوبا و لینکلن^{۱۵} (1989) استفاده شد که چهار معیار قابلیت اعتبار^{۱۶}، قابلیت انتقال‌پذیری^{۱۷}، قابلیت ثبات^{۱۸} و تأییدپذیری^{۱۹} را برای اعتباربخشی به پژوهش‌های کیفی مطرح می‌کند. قابلیت اعتبار به تطابق یافته‌ها با واقعیت‌های مشارکت‌کنندگان اشاره دارد و در این پژوهش از روش بازبینی اعضا برای افزایش اعتبار استفاده شد.

13. Braun & Clarke

14. Semi-structured interview (SSI)

15. Guba & Lincoln

16. Credibility

17. Transferability

18. Dependability

19. Confirmability

بدین صورت که متن هر مصاحبه و مضمون‌های مستخرج، به 5 نفر از مشارکت‌کنندگان ارائه شد تا صحت نتایج تأیید گردد و هرگونه مغایرت یا ابهام، شناسایی و بررسی شود. قابلیت انتقال‌پذیری، از طریق ارائه توصیف‌های غنی و دقیق، امکان قضاوت خوانندگان درباره کاربرد نتایج در زمینه‌های مشابه را فراهم می‌کند. برای تضمین این قابلیت، با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند، تلاش شد تا مشارکت‌کنندگان از نظر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی بیشترین تنوع را داشته باشند. قابلیت ثبات به ثبات و انسجام فرایند پژوهش مربوط است و این امر از طریق ثبت دقیق مراحل تحقیق حاصل شد. در نهایت، تأییدپذیری به حذف سوگیری‌های پژوهشگر و اتکا به داده‌های واقعی اشاره دارد که از طریق مستندسازی شواهد و بازبینی توسط محققان دیگر، انجام گردید.

یافته‌ها

در این پژوهش 20 نوجوان با رفتارهای خودآسیب‌رسان مشارکت داشتند که به ترتیب، اطلاعات جمعیت‌شناختی آن‌ها، در جدول 1 و یافته‌ها یا مضامین استخراج شده از مصاحبه با ایشان، در جدول 2 ارائه شده است.

جدول 1. اطلاعات جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

کد	سن	جنسیت	پایه تحصیلی	رشته تحصیلی	نوع خانواده	وضعیت سکونت	نوع رفتار خودآسیب‌رسان
1	15	پسر	نهم	در آستانه انتخاب رشته	هسته‌ای	همراه با خانواده	خودجراحی با تیغ، خودزنی، سیگار، ویپ
2	17	پسر	دهم	انسانی	هسته‌ای	همراه با خانواده	انواع مواد مخدر، گل، قرص ب 2
3	17	پسر	یازدهم	مکانیک خودرو	هسته‌ای	همراه با خانواده	الکل، گل، سیگار
4	18	پسر	یازدهم	راه و ساختمان	در آستانه جدایی	همراه با خانواده	سیگار، گل، الکل، قرص مخدردار، پاد
5	18	پسر	دوازدهم	عکاسی	هسته‌ای	همراه با خانواده	سیگار، الکل، ویپ
6	18	پسر	دوازدهم	مکانیک خودرو	هسته‌ای	همراه با خانواده	الکل، سیگار
7	16	دختر	یازدهم	ریاضی	هسته‌ای	همراه با خانواده	سوء مصرف، اقدام به خودکشی
8	16	دختر	یازدهم	طراحی دوخت	آمیخته	همراه با مادر و همسر وی	خودجراحی با تیغ
9	16	دختر	یازدهم	انسانی	هسته‌ای	همراه با خانواده	سوء مصرف

10	15	پسر	پایان نهم	در آستانه انتخاب رشته	از هم گسیخته	همراه با پدر	مشت‌زنی، فریاد زدن و آسیب عمدی به تارهای صوتی، سیگار ناخن‌زنی، افکار خودکشی
11	16	دختر	دوازدهم	ریاضی	هسته‌ای	همراه با خانواده	زن‌جیرزنی، سیگار، افکار خودکشی
12	18	پسر	دوازدهم	عکاسی	هسته‌ای	همراه با خانواده	خودجرحی با تیغ، افکار خودکشی
13	18	دختر	دوازدهم	تجربی	هسته‌ای	همراه با خانواده	رگ‌زنی با چاقو، افکار خودکشی
14	18	دختر	دهم	ریاضی	هسته‌ای	همراه با خانواده	خودجرحی با شیشه
15	17	دختر	یازدهم	تجربی	از هم گسیخته	همراه با مادر	مشت‌زنی، چنگ انداختن بدن، کندن عمدی لب و خون انداختن
16	15	دختر	نهم	در آستانه انتخاب رشته	هسته‌ای	همراه با خانواده	مشت‌زنی، ویپ
17	15	پسر	پایان نهم	در آستانه انتخاب رشته	هسته‌ای	همراه با خانواده	خودجرحی با تیغ، خودجرحی با کاتر، اقدام به خودکشی با قرص
18	15	دختر	نهم	در آستانه انتخاب رشته	هسته‌ای	همراه با خانواده	سیگار، گل، حشیش، الکل
19	17	پسر	یازدهم	مکانیک خودرو	هسته‌ای	همراه با خانواده	قرص مخدر، گل، سیگار، ماشروم، انواع مواد مخدر، الکل
20	17	پسر	یازدهم	آسانسور	از هم گسیخته	همراه با مادر	

در این پژوهش، از مجموع 20 مشارکت‌کننده، 11 نفر (55 درصد) پسر بودند که میانگین سنی آنها 16/82 بود. در این گروه، 3 نفر (27/27 درصد) در پایه نهم، 1 نفر (9/09 درصد) در پایه دهم، 4 نفر (36/36 درصد) در پایه یازدهم و 3 نفر (27/27 درصد) در پایه دوازدهم قرار داشتند. از نظر ساختار خانوادگی، 8 نفر (72/73 درصد) در خانواده هسته‌ای زندگی می‌کردند و 3 نفر (27/27 درصد) در خانواده‌های از هم گسیخته سکونت داشتند. رفتارهای خودآسیب‌رسان در پسران شامل مصرف سیگار (9 نفر)، الکل (6 نفر)، گل و حشیش (5 نفر)، پاد و ویپ (4 نفر)، خودزنی (3 نفر) بود. همچنین سوءمصرف سایر مواد مخدر، قرص‌های مخدر، ماشروم و افکار خودکشی نیز در حداقل یک نفر از پسران مشاهده شد. از سوی دیگر، 9 نفر (45 درصد) از مشارکت‌کنندگان دختر بودند که میانگین سنی آنها 16/33 بود. در این گروه، 2 نفر (22/22 درصد) در پایه نهم، 1 نفر (11/11 درصد) در پایه دهم، 4 نفر (44/44 درصد) در پایه یازدهم و 2 نفر (22/22 درصد) در پایه دوازدهم تحصیل می‌کردند. 7 نفر (77/77 درصد) از دختران در خانواده هسته‌ای و 2 نفر (22/22 درصد) در خانواده‌های تک سرپرست

و آمیخته سکونت داشتند. رفتارهای خودآسیب‌رسان در دختران شامل خودجراحی در اشکال مختلف (8 نفر)، افکار خودکشی (2 نفر) و سوء‌مصرف مواد مخدر (2 نفر) بود.

جدول 2. مضامین استخراج شده

مضامین اصلی	مضامین فرعی	مفاهیم اولیه
پویایی‌های مثبت خانواده	ایجاد دلبستگی ایمن در فرزندان	امنیت عاطفی، حمایت والدین، اعتماد به والدین، پیگیری نیازهای عاطفی، رابطه مثبت والد-فرزند
	پیگیری خانواده برای ترک	حمایت خانواده، نظارت مستمر، ایجاد انگیزه برای تغییر، مشارکت در فرایند ترک
	تعلق خاطر نقش کلیدی مادر در فرزند	وابستگی عاطفی، احساس تعلق به محیط خانه، وابستگی به محیط امن خانوادگی
	بالا بودن آگاهی خانواده	محبت مادرانه، الگوی رفتاری مادر، ارتباط عاطفی مادر و فرزند، حمایت روانی مادر
	وجود احترام در خانواده	اطلاع از مشکلات نوجوان، آگاهی از نشانه‌های آسیب‌پذیری، شناخت پیامدهای رفتاری، توانایی مدیریت بحران‌های خانوادگی
	حفظ حرمت خانواده	احترام متقابل، حفظ حریم شخصی، گفت‌وگوی محترمانه، پذیرش نظرات دیگران، حمایت از تصمیمات فردی اعضای خانواده
	روابط عاطفی خوب با پدر در دختران	احترام به ارزش‌های خانوادگی، محافظت از روابط عاطفی اعضای خانواده، حمایت از اعتبار خانواده
	نظارت خانواده	اعتماد به پدر، ارتباط عاطفی نزدیک، حمایت از تصمیمات پدر، الگوی پدران، تأثیر پدر بر عزت نفس دختر
	نیاز همیشگی فرزندان به محبت والدین	پیگیری رفتار فرزند، نظارت بر فعالیت‌های روزمره، تعیین قوانین و محدودیت‌ها، آگاهی از ارتباطات اجتماعی فرزند، حفظ تعامل مستمر با فرزند
	خانواده	نیاز عاطفی به محبت، اهمیت حمایت والدین، تأثیر محبت بر رشد فرزند، محبت به‌عنوان منبع امنیت، نقش محبت در شکل‌گیری اعتماد
	گفت‌وگو محور ارتباط خوب بین همشیرها	ارتباط باز، تبادل نظر آزاد، حل مشکلات از طریق گفت‌وگو، تقویت روابط عاطفی از طریق مکالمات، پذیرش نظرات مختلف اعضای خانواده
	تجارب رشد محور دوران کودکی	حمایت متقابل، حل تعارضات به روش مسالمت‌آمیز، احترام به تفاوت‌ها
پویایی‌های منفی خانواده	جابجایی سلسله مراتب قدرت	یادگیری از تجربیات اولیه، حمایت از استقلال کودک، تقویت مهارت‌های اجتماعی، اثرات تجربیات مثبت بر رشد شخصیت
	فرزندپروری سهل‌گیرانه	انتقال مسئولیت‌ها، تغییر در روابط قدرت در خانواده، تأثیر تغییرات قدرت بر روابط خانوادگی
		عدم تعیین محدودیت‌ها، تساهل در برخورد با رفتارهای فرزند، عدم تلاش در رشد استقلال فرزند، کم‌توجهی به قوانین، عدم پیگیری رفتارهای نادرست فرزند

فرزندپروری مستبدانه	اعمال کنترل شدید، محدودیت‌های سختگیرانه، عدم توجه به نظرات فرزند، تقاضای اطاعت بی‌چون و چرا، استفاده از تنبیه به جای آموزش، عدم پرورش خودمختاری در فرزند
آزادی بیش از حد به فرزند	عدم نظارت کافی، عدم مسئولیت‌پذیری فرزند، عدم ایجاد چارچوب‌های رفتاری، اجازه دادن به رفتارهای خطرناک یا ناپسند
الگوگیری منفی از خانواده	تقلید از رفتارهای نادرست، پذیرش الگوهای منفی خانوادگی، تکرار اشتباهات والدین، تأثیر منفی روابط خانوادگی بر رفتار فرزند، پذیرش الگوهای ناپسند از اعضای خانواده
روابط فرازناشویی والدین جدایی والدین	بی‌اعتمادی در خانواده، تضعیف ارتباطات عاطفی بین والدین، ایجاد تنش‌های خانوادگی، از دست رفتن الگوهای مثبت روابط زناشویی عدم احساس امنیت، کاهش حمایت‌های عاطفی، سردرگمی در نقش‌های خانوادگی
تنش در خانواده	اختلال در روابط عاطفی، ایجاد اضطراب در فرزندان، کاهش حمایت‌های روانی، افزایش رفتارهای پرخاشگرانه
روابط سرد اعضای خانواده	کمبود ارتباط عاطفی، افزایش فاصله عاطفی، کاهش همدلی و حمایت، تضعیف پیوندهای خانوادگی، ایجاد احساس تنهایی در اعضای خانواده
نمایش محبت با پول دادن عدم توجه به نیازهای یک‌نوجوان	جبران عاطفی با مادیات، ایجاد دیگه وابستگی ارزشمندی به هدایا، عدم توجه به نیازهای واقعی و عمیق روانی، ایجاد وابستگی به مادیات برای محبت نادیده گرفتن احساسات نوجوان، کم‌توجهی به نیازهای عاطفی و روانی، بی‌توجهی به مسائل اجتماعی و تحصیلی، عدم درک تغییرات رفتاری، نادیده گرفتن تمایلات و خواسته‌های شخصی نوجوان
ازدواج مجدد والدین	تغییر در ساختار خانواده، ایجاد احساس بی‌ثباتی، چالش در پذیرش اعضای جدید خانواده، تضاد در روابط خانوادگی
مشکلات خانواده‌های تک‌والد	فقدان حمایت عاطفی از طرف یکی از والدین، فشار مالی و روانی بر والد تنها، مشکلات در مدیریت زمان و وظایف، کمبود حمایت اجتماعی، احساس تنهایی برای فرزند
طردشدگی عدم تشویق والدین نسبت به پیگیری اهداف فرزندان	احساس نادیده گرفته شدن، کاهش احساس تعلق، احساس بی‌پناهی و تنهایی بی‌توجهی به استعدادها، کاهش انگیزه برای تلاش، عدم حمایت از تصمیمات فرزند، تضعیف اعتماد به نفس فرزند در ابراز خلاقیت
تحمیل عقاید و سلاقی تنبیه بدنی	نفی استقلال فردی، کاهش قدرت تصمیم‌گیری، ایجاد احساس نارضایتی، تضعیف خلاقیت و ابتکار، پرورش دیدگاه مستبدانه در فرزند آسیب به روابط عاطفی، افزایش اضطراب و ترس، تشویق به رفتارهای پرخاشگرانه، تخریب عزت نفس فرزند، عدم شکل‌گیری خودکارآمدی
عدم حمایت خانواده	احساس تنهایی، ضعف در توانایی مواجهه با چالش‌ها، عدم احساس امنیت عاطفی

فقدان همدلی، ایجاد فاصله عاطفی، اشکال در برقراری ارتباطات نزدیک، بی‌توجهی به احساسات و نظرات یکدیگر	گسست عاطفی
از بین بردن انگیزه، ناتوانی در ابراز خود، تخریب تصویر ذهنی مثبت	تحقیر نوجوان
عدم تفکیک نقش‌ها، ابهام در مسئولیت‌ها، تداخل در روابط خانوادگی، سردرگمی	مرزبندی‌های درهم تنیده
در مرزهای شخصی، دشواری در تعیین حد و مرزهای رفتار، برهم خوردن فردیت‌ها	
ایجاد تضاد بین والدین، استفاده از فرزند برای حل مشکلات زوجی، ایجاد احساس وفاداری دوگانه، بهره‌برداری از فرزند در درگیری‌های خانوادگی	مثلث‌سازی با فرزند
فشار برای موفقیت تحصیلی، نادیده گرفتن نیازهای عاطفی و اجتماعی و تحصیلی فرزند از دیدگاه خودش، ایجاد اضطراب در مورد نتایج تحصیلی، کاهش فرصت‌های تفریح و استراحت، تضعیف اعتماد به نفس در بروز توانمندی‌های شخصی	اهمیت بیش از حد به تحصیل
ایجاد احساس رقابت ناعادلانه، تضعیف هویت شخصی و عدم پرورش عزت‌نفس، ایجاد احساس بی‌کفایتی	مقایسه کردن
نادیده گرفتن نیازهای فردی، ایجاد احساس بی‌عدالتی، محدود کردن فرصت‌ها	رفتارهای تبعیض-آمیز
کاهش انگیزه برای تعامل، تضعیف استقلال، ایجاد احساس بی‌اعتمادی متقابل، کاهش خودباوری در نوجوان	عدم اعتماد به نوجوان
ایجاد عادی‌سازی رفتارهای ناسالم، افزایش تمایل به تقلید از رفتارهای والدین، کاهش حساسیت نسبت به خطرات، تضعیف توانایی مدیریت بحران	وجود رفتارهای پرخطر در والدین
حمایت عاطفی از سوی اعضای خانواده گسترده، حضور فعال مادر بزرگ و پدر بزرگ در زندگی نوه‌ها، تقویت احساس امنیت از طریق روابط خانوادگی، فراهم کردن فرصت برای روابط نزدیک با اقوام، ایجاد شبکه حمایتی ای از خانواده گسترده	نقش خانواده گسترده
انتقال تجربیات ارزشمند، حمایت عاطفی مستمر، ارتقاء هویت فرهنگی و خانوادگی، ایجاد تعارضات در شیوه‌های تربیتی، تداخل در مرزهای والدینی، افزایش فشارهای اضافی بر نوجوان	نفوذ مادر بزرگ و پدر بزرگ
تاثیر منفی بر تصمیمات فردی، مانع‌تراشی در فرایند تمایز یافتگی، تداخل در مرزهای خانوادگی و تربیتی، انتقال آموزه‌ها و مهارت‌های زندگی	تعامل با اقوام و خویشاوندان
ایجاد احساس همبستگی و اتحاد، تقویت هویت خانوادگی و فرهنگی، فشار به فرد برای پذیرش رفتارهای خاص، به حاشیه رانده شدن برخی از اعضای خانواده، پیدایش تعارضات بین نسلی	تشکیل دوره‌می‌های خانوادگی

یافته‌های حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها منجر به شناسایی 178 مفهوم اولیه، 44 مضمون فرعی و 3 مضمون اصلی شد. مضامین اصلی استخراج‌شده شامل پویایی‌های مثبت خانواده، پویایی‌های منفی خانواده و نقش

خانواده گسترده بودند. بررسی پویایی‌های خانواده در تجربه زیسته نوجوانان دارای سابقه رفتارهای خودآسیب‌رسان نشان داد که در روایت مشارکت‌کنندگان، علاوه بر تعاملات و عملکردهای منفی، تعاملات و عملکردهای مثبت خانواده نیز مشاهده شد. مضامین مربوط به پویایی‌های مثبت خانواده در 13 مضمون فرعی، مضامین مربوط به پویایی‌های منفی خانواده در 27 مضمون فرعی و مضامین مرتبط با نقش خانواده گسترده در 4 مضمون فرعی طبقه‌بندی شدند. با توجه به تعداد مضامین فرعی و محدودیت حجم مقاله، در این بخش تنها گزیده‌ای از مضامین فرعی به همراه نمونه‌هایی از نقل‌قول‌های مشارکت‌کنندگان ارائه می‌شود. نقل‌قول‌های انتخاب‌شده صرفاً به منظور تبیین مضامین استخراج‌شده بوده و بیانگر نمونه‌هایی از روایت‌های مشارکت‌کنندگان هستند.

الف) پویایی‌های مثبت خانواده

تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد که یکی از مضامین اصلی تجربه‌شده توسط مشارکت‌کنندگان، پویایی‌های مثبت خانواده بود. این مضمون شامل 13 مضمون فرعی «ایجاد دلبستگی ایمن در فرزندان»، «پیگیری خانواده برای ترک رفتارهای آسیب‌زا»، «تعلق خاطر»، «نقش کلیدی مادر در فرزند»، «بالا بودن آگاهی خانواده»، «وجود احترام در خانواده»، «حفظ حرمت خانواده»، «روابط عاطفی خوب با پدر در دختران»، «نظارت خانواده»، «نیاز همیشگی فرزندان به محبت والدین»، «خانواده گفت‌وگومحور»، «ارتباط خوب بین همشیره‌ها» و «تجارب رشدمحور دوران کودکی» بود. گزیده‌گویی‌های کلیدی این بخش به شرح ذیل می‌باشد:

- **نقش کلیدی مادر در فرزند:** یکی از مضامین فرعی پویایی‌های مثبت خانواده، «نقش کلیدی مادر در فرزند» بود. در روایت برخی از مشارکت‌کنندگان، رابطه صمیمانه با مادر و در میان گذاشتن مسائل با وی مطرح شد. برای مثال، یکی از مشارکت‌کنندگان بیان کرد: «با مادرم خیلی رفیقم.» (کد 19). همچنین مشارکت‌کننده دیگری اظهار داشت: «همه چیمو به مامانم میگم؛ اون نبود که تا حالا منم هزاربار خودمو خلاص کرده بودم.» (کد 6).
- **حفظ حرمت خانواده:** یکی دیگر از مضامین فرعی پویایی‌های مثبت خانواده، «حفظ حرمت خانواده» بود. برای مثال، یکی از مشارکت‌کنندگان بیان کرد: «فهمیدم خانوادم هستن که همیشه بامن و باید به حرفشون خیلی گوش کنم و بیشتر باهاشون وقت بگذرونم.» (کد 7). همچنین مشارکت‌کننده دیگری اظهار داشت: «همیشه باید احترام به پدر و مادر رو نگه داری. حتی توی دعوایا هم یاد گرفتم که هیچ وقت نباید به کسی آسیب برسونم. پدر و مادرم همیشه به من گفتند که باید آروم و با احترام رفتار کنم، حتی وقتی خیلی عصبانی باشم.» (کد 20).

ب) پویایی‌های منفی خانواده

تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد که یکی دیگر از مضامین اصلی، پویایی‌های منفی خانواده بود. این مضمون در 27 مضمون فرعی طبقه‌بندی شد که شامل جابه‌جایی سلسله‌مراتب قدرت، فرزندپروری سهل‌گیرانه،

فرزندپروری مستبدانه، آزادی بیش از حد به فرزند، الگوگیری منفی از خانواده، روابط فرازنشویی والدین، جدایی والدین، تنش در خانواده، روابط سرد اعضای خانواده، نمایش محبت با پول، عدم توجه به نیازهای نوجوان، ازدواج مجدد والدین، مشکلات خانواده‌های تک‌والد، طردشدگی، عدم تشویق والدین نسبت به پیگیری اهداف فرزندان، تحمیل عقاید و سلايق، تنبیه بدنی، عدم حمایت خانواده، گسست عاطفی، تحقیر نوجوان، مرزبندی‌های درهم‌تنیده، مثلث‌سازی با فرزند، اهمیت بیش از حد به تحصیل، مقایسه کردن، رفتارهای تبعیض‌آمیز، عدم اعتماد به نوجوان و وجود رفتارهای پرخطر در والدین بود. گزیده‌گویی‌های کلیدی این بخش به شرح ذیل می‌باشد:

- **فرزندپروری مستبدانه:** یکی از مضامین فرعی پویایی‌های منفی خانواده، «فرزندپروری مستبدانه» بود. برای مثال، یکی از مشارکت‌کنندگان بیان کرد: «بابام آدم عصبی‌ایه. چجوری بگم مثلاً توی بچگیم سر شیطن‌تام خیلی کتکم می‌زد؛ درحالی‌که خواهرمو زده. نمی‌دونم چرا؛ ولی بابام عصبی می‌شه خیلی بده، هممون ازش می‌ترسیم و غیرقابل کنترل می‌شه.» (کد 18). همچنین مشارکت‌کننده دیگری اظهار داشت: «پدرمو مادرم خیلی سخت همه چیز رو کنترل می‌کردند.» (کد 19).
- **روابط فرازنشویی والدین:** یکی دیگر از مضامین فرعی پویایی‌های منفی خانواده، «روابط فرازنشویی والدین» بود. برای مثال، یکی از مشارکت‌کنندگان بیان کرد: «مامانم اون موقع سنش کم بوده، برمی‌داره ۴ سال با یه مرد دیگه وارد رابطه می‌شه.» (کد 16). همچنین مشارکت‌کننده دیگری اظهار داشت: «ولی ای کاش مامان و بابام اون کارهای خیانتی رو با هم نمی‌کردند که الان توی وضعیت سردی و جدایی باشن.» (کد 15).
- **جدایی والدین:** همچنین یکی از مضامین فرعی پویایی‌های منفی خانواده، «جدایی والدین» بود. برای مثال، یکی از مشارکت‌کنندگان بیان کرد: «تو اوج بچگی، چون پدر و مادرم جدا از هم زندگی می‌کنن، طلاق نگرفتند؛ ولی از وقتی که کلاس اول بودم اینا از هم جدا شدند، به قولی طلاق عاطفی گرفتند.» (کد 15). همچنین مشارکت‌کننده دیگری اظهار داشت: «من ۲ سالم بود از همدیگه جدا شدند. مادرم حضانت خواهر و برادرمو منو گرفت از ۱۵ سال پیش.» (کد 8).

(پ) نقش خانواده گسترده

تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد که نقش خانواده گسترده نیز به‌عنوان یکی از مضامین اصلی در روایت مشارکت‌کنندگان مطرح بود. این مضمون در چهار مضمون فرعی شامل «جبران خلأهای عاطفی»، «نفوذ مادر بزرگ و پدر بزرگ»، «تعامل با اقوام و خویشاوندان» و «تشکیل دوره‌می‌های خانوادگی» طبقه‌بندی شد. زیده‌گویی‌های کلیدی این بخش به شرح ذیل می‌باشد:

- **نفوذ مادر بزرگ و پدر بزرگ:** یکی از مضامین فرعی نقش خانواده گسترده، «نفوذ مادر بزرگ و پدر بزرگ» بود. برای مثال، یکی از مشارکت‌کنندگان اظهار داشت: «وقتی پدر و مادرم جدا شدند، پدر بزرگم همه چیزو از مون گرفت-مغازه، خونه، ماشین-پدرم ورشکست شد و زندگیمون از هم پاشید. انگار به جای اینکه کمک کنه، بیشتر نابودمون کرد. بعد از فوتش بود که تونستیم دوباره از صفر شروع کنیم.» (کد 10). همچنین مشارکت‌کننده دیگری بیان کرد: «پدر بزرگم که فوت کرد، دنیا برام خراب شد. همیشه به خانواده پدری وابسته بودم و خیلی باهاشون صمیمی بودم. حتی وقتی نتونستم یک سال باهاشون باشم چون مشغول کنکور بودم، حس کردم چیزی از دست دادم. ولی مرگ پدر بزرگم یه ضربه بزرگ بود، انگار بخشی از خودم رو از دست دادم.» (کد 13).

- **تعامل با اقوام و خویشاوندان:** یکی از مضامین فرعی نقش خانواده گسترده، «تعامل با اقوام و خویشاوندان» بود. برای مثال، یکی از مشارکت‌کنندگان اظهار داشت: «به شخصه از فامیل عاجزم سر یه سری از اتفاقا و بیشتر دوست دارم تنها باشم تا این که بخوام توی جمع فامیلی باشم.» (کد 12). همچنین مشارکت‌کننده دیگری بیان کرد: «آدم‌ها و فامیل‌های سمی دورم زندگیمو تخریب می‌کنن. بعضی وقت‌ها باهام حرف می‌زنن و فکر می‌کنن کاری که من دارم می‌کنم آینده‌ای نداره و پولی توش نیست.» (کد 19).

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف تبیین تجربه زیسته نوجوانان دارای سابقه رفتارهای خودآسیب‌رسان از پویایی‌های خانواده انجام شد. تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته به استخراج سه مضمون اصلی، 44 مضمون فرعی و 178 مفهوم اولیه منجر شد. مضامین اصلی شامل پویایی‌های مثبت خانواده، پویایی‌های منفی خانواده و نقش خانواده گسترده بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که تجربه نوجوانان از خانواده، تجربه‌ای یک‌بعدی و صرفاً مبتنی بر تعاملات منفی نیست؛ بلکه بسیاری از مشارکت‌کنندگان، در کنار بیان تعارض‌ها، تنش‌ها و مشکلات خانوادگی، به وجود برخی تعاملات مثبت، حمایت‌های عاطفی و روابط مطلوب با بعضی از اعضای خانواده نیز اشاره کردند. از این‌رو، پویایی خانواده در تجربه این نوجوانان، پدیده‌ای چندبعدی و پیچیده است که ابعاد مثبت و منفی آن به‌طور هم‌زمان در روایت‌های مشارکت‌کنندگان مشاهده شد. در ادامه هر یک از مضامین اصلی پژوهش به‌طور جداگانه، با استفاده از یافته‌های مطالعات پیشین مورد بحث و تبیین قرار می‌گیرد.

اولین مضمون اصلی پژوهش، پویایی‌های مثبت خانواده بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که تجربه زیسته نوجوانان دارای سابقه رفتارهای خودآسیب‌رسان، صرفاً شامل تعاملات منفی خانوادگی نبود؛ بلکه برخی از مشارکت‌کنندگان وجود تعاملات و عملکردهای مثبت را نیز در خانواده خود گزارش کردند. این مضمون شامل مؤلفه‌هایی مانند ایجاد دلبستگی ایمن، پیگیری و مراقبت والدین، تعلق خاطر به خانواده، نقش

کلیدی مادر، وجود احترام و حفظ حرمت در خانواده، روابط عاطفی مناسب با والدین، نظارت خانواده، گفت‌وگو در خانواده، ارتباط مناسب میان همشیرها و تجارب رشدمحور دوران کودکی بود. مشاهده این مضامین در روایت نوجوانانی که همچنان سابقه رفتارهای خودآسیب‌رسان داشتند، نشان می‌دهد که خانواده این نوجوانان را نمی‌توان صرفاً بر اساس کاستی‌ها و تعاملات منفی توصیف کرد و ممکن است در کنار برخی چالش‌های خانوادگی، ابعاد مثبت عملکرد خانواده نیز وجود داشته باشد. یافته‌های این بخش با برخی مطالعات پیشین قابل مقایسه است. طیموری‌فرد و همکاران (1401) نشان دادند که تقویت تعاملات و کارکرد خانواده با بهبود کیفیت روابط خانوادگی، کاهش مشکلات رفتاری و هیجانی و ارتقای توانمندی‌های نوجوانان همراه است. یافته پژوهش حاضر با مضامینی مانند خانواده گفت‌وگومحور، نظارت والدین و پیگیری نیازهای نوجوان، از نظر محتوایی با مؤلفه‌های کارکرد مطلوب خانواده در پژوهش مذکور همخوانی دارد. همچنین شاه‌حسینی و همکاران (2012) در مطالعه‌ای کیفی، حمایت عاطفی، مسئولیت‌پذیری والدین و آگاهی آنان از نیازهای نوجوانان را از مهم‌ترین ویژگی‌های روابط خانوادگی مطلوب معرفی کردند. این یافته با مضامینی مانند نقش کلیدی مادر، احترام در خانواده، توجه به نیازهای نوجوان و روابط عاطفی مناسب با والدین در پژوهش حاضر قابل مقایسه است؛ زیرا در هر دو مطالعه، نوجوانان کیفیت روابط عاطفی و شیوه تعامل والدین را از مهم‌ترین ابعاد تجربه خانوادگی خود توصیف کرده‌اند. گائو و همکاران (2024) گزارش کردند که صمیمیت و سازگاری خانواده با وضعیت نوجوانان دارای رفتارهای خودآسیب‌رسان غیرخودکشی‌گرایانه ارتباط دارد. اگرچه مطالعه آنان از نوع کمی و بر نوجوانان مبتلا به افسردگی انجام شده است، اما تأکید آن بر صمیمیت و سازگاری خانواده با مضامینی مانند دلبستگی ایمن، روابط عاطفی و گفت‌وگو در خانواده در پژوهش حاضر قابل مقایسه است. علاوه بر این یافته‌های پژوهش حاضر با مطالعه فرتونه^{۲۰} و همکاران (2016) نیز قابل مقایسه است. آنان با بررسی عوامل خانوادگی مرتبط با خودآسیب‌رسانی نوجوانان، مجموعه‌ای از عوامل شامل کیفیت تعامل والد-فرزند، روابط بین والدین، حمایت خانوادگی، گرمی والدین، کنترل والدینی، بدرفتاری و مشکلات ارتباطی خانواده را به‌عنوان حوزه‌های مرتبط با تجربه خودآسیب‌رسانی شناسایی کردند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش حاضر همخوان است؛ زیرا مضامین استخراج‌شده در این مطالعه نیز طیفی از تعاملات مثبت مانند حمایت، تعلق خاطر و گفت‌وگو و تعاملات منفی مانند تنش خانوادگی، عدم حمایت، کنترل افراطی و مشکلات ارتباطی را دربرمی‌گرفت. با این حال، پژوهش حاضر نشان داد که خانواده نوجوانان دارای سابقه رفتار خودآسیب‌رسان را نمی‌توان تنها بر اساس عوامل خطر توصیف کرد؛ بلکه همزمانی ابعاد حمایت‌گرانه و آسیب‌زای روابط خانوادگی، بخش مهمی از تجربه آنان را تشکیل می‌دهد.

از دیدگاه پژوهشگر، همزمانی این تعاملات مثبت با وجود سابقه رفتارهای خودآسیب‌رسان در نوجوانان، بیانگر آن است که تجربه خانواده در این گروه، ماهیتی چندبعدی دارد. به عبارت دیگر، وجود برخی

مؤلفه‌های مثبت در روابط خانوادگی لزوماً به معنای فقدان مشکلات یا تعارض‌های خانوادگی نیست و در مقابل، وجود مشکلات خانوادگی نیز به معنای فقدان کامل تعاملات حمایت‌گرانه نخواهد بود. این یافته نشان می‌دهد که تجربه نوجوانان از خانواده، آمیزه‌ای از روابط مثبت و منفی است و تبیین رفتارهای خودآسیب‌رسان صرفاً بر اساس یک بعد از عملکرد خانواده، تصویری ناقص از واقعیت ارائه خواهد داد.

دومین مضمون اصلی پژوهش، پویایی‌های منفی خانواده بود. نوجوانان شرکت‌کننده در این مطالعه، طیف متنوعی از تعاملات و الگوهای ناکارآمد خانوادگی را در روایت‌های خود مطرح کردند که در قالب مضامینی مانند جابه‌جایی سلسله‌مراتب قدرت، فرزندپروری سهل‌گیرانه یا مستبدانه، آزادی بیش از حد بدون چارچوب، الگوگیری منفی از اعضای خانواده، روابط فرازنشویی والدین، جدایی والدین، تنش و روابط سرد میان اعضای خانواده، نمایش محبت با پول، بی‌توجهی به نیازهای نوجوان، ازدواج مجدد والدین، مشکلات خانواده‌های تک‌والد، طردشدگی، عدم تشویق نوجوان، تحمیل عقاید و سلايق، تنبیه بدنی، نبود حمایت خانوادگی، گسست عاطفی، تحقیر نوجوان، مرزبندی‌های درهم‌تنیده، مثلث‌سازی با فرزند، اهمیت افراطی به تحصیل، مقایسه کردن، رفتارهای تبعیض‌آمیز، بی‌اعتمادی به نوجوان و وجود رفتارهای پرخطر در والدین طبقه‌بندی شدند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که نوجوانان دارای سابقه رفتارهای خودآسیب‌رسان، تجربه‌های متنوعی از عملکرد خانواده را گزارش کرده‌اند و این عملکردها صرفاً به یک یا چند بعد محدود نبوده است. این یافته با نتایج برخی مطالعات پیشین نیز قابل مقایسه است. سبحانی و همکاران (1401) در یک مطالعه گزارش کردند که عملکرد ضعیف‌تر خانواده با گرایش بیشتر نوجوانان به رفتارهای خودآسیب‌رسان همراه است. اگرچه پژوهش حاضر به دنبال بررسی رابطه آماری نبود، اما نوجوانان نیز در روایت‌های خود نمونه‌های متعددی از مشکلات عملکرد خانواده را بیان کردند. همچنین، شهرکی‌سنای و همکاران (2018) نشان دادند که کیفیت نامطلوب روابط خانوادگی، ارتباط ضعیف با والدین و تجربه بدرفتاری والدین با سلامت روان و رفتارهای پرخطر نوجوانان ارتباط دارد. در مطالعه حاضر نیز مضامینی مانند روابط سرد اعضای خانواده، تنش خانوادگی، بی‌توجهی به نیازهای نوجوان و تنبیه بدنی در تجربه مشارکت‌کنندگان مشاهده شد. از سوی دیگر، شاه‌حسینی و همکاران (2012) در مطالعه کیفی خود نشان دادند که نوجوانان، حمایت عاطفی، مسئولیت‌پذیری والدین و آگاهی آنان را از ویژگی‌های خانواده مطلوب می‌دانستند؛ بنابراین، مضامین عدم حمایت خانواده، عدم توجه به نیازهای نوجوان و روابط سرد اعضای خانواده در پژوهش حاضر، از منظر محتوایی با یافته‌های آن پژوهش قابل مقایسه است. همچنین، هاموند و همکاران (2025) گزارش کردند که مشکلات ارتباطی و تعارض‌های خانوادگی از شایع‌ترین مسائل همراه با خودآسیب‌رسانی در افراد مراجعه‌کننده به خدمات سلامت روان بوده است که این یافته نیز با روایت‌های مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر همخوانی دارد. علاوه بر این یافته‌های پژوهش حاضر با مطالعه کیفی کوارشی^{۲۱} و همکاران (2020) نیز قابل مقایسه است. آنان با بررسی تجربه مستقیم

21. Quarshie

نوجوانان دارای سابقه خودآسیب‌رسانی، نشان دادند که مشکلات روابط خانوادگی، احساس ناتوانی در محیط خانواده و تجربه نقش‌های نامتناسب با سن نوجوان، از موضوعات مهم در روایت آنان بود. این یافته با مضامینی مانند جابه‌جایی سلسله‌مراتب قدرت، مرزهای درهم‌تنیده و مشکلات ارتباطی خانواده در پژوهش حاضر قابل مقایسه است. هر دو پژوهش نشان می‌دهند که برخی نوجوانان، خودآسیب‌رسانی را در بستری از مشکلات ارتباطی و تجربه‌های دشوار خانوادگی معنا می‌کنند. با این حال، پژوهش حاضر علاوه بر ابعاد آسیب‌زای خانواده، وجود تعاملات مثبت و حمایت‌گرانه را نیز در روایت نوجوانان شناسایی کرد. از دیدگاه پژوهشگر، تنوع این مضامین بیانگر آن است که در تجربه این نوجوانان، چالش‌های خانوادگی در حوزه‌های مختلف روابط عاطفی، شیوه‌های فرزندپروری، الگوهای ارتباطی و ساختار خانواده مشاهده شده و نمی‌توان تجربه آنان را تنها با یک الگوی مشخص از عملکرد خانواده تبیین کرد.

سومین مضمون اصلی پژوهش، نقش خانواده گسترده بود. این مضمون شامل مضامین فرعی جبران خلأهای عاطفی، نفوذ مادر بزرگ و پدر بزرگ، تأثیر اقوام و خویشاوندان و تشکیل دوره‌های خانوادگی بود. روایت‌های مشارکت‌کنندگان نشان داد که برخی از نوجوانان، حضور اعضای خانواده گسترده را به‌عنوان منبعی برای دریافت حمایت عاطفی، احساس تعلق و حفظ ارتباطات خانوادگی تجربه کرده‌اند؛ در مقابل، برخی دیگر از دخالت‌ها، تعارض‌های بین‌نسلی، فشارهای ناشی از روابط خویشاوندی و تجربه‌های ناخوشایند در تعامل با برخی از بستگان سخن گفته‌اند. این یافته با برخی مطالعات پیشین نیز قابل مقایسه است. شاه‌حسینی و همکاران (2012) در مطالعه خود نشان دادند که نوجوانان، وجود افراد حمایتگر، روابط عاطفی و احساس همراهی در محیط خانواده را از مؤلفه‌های مهم سلامت خود می‌دانستند. اگرچه در آن پژوهش تمرکز اصلی بر والدین بود، اما تأکید بر وجود شبکه‌های حمایتی خانوادگی، با مضامین جبران خلأهای عاطفی و نفوذ مادر بزرگ و پدر بزرگ در پژوهش حاضر همخوانی دارد. همچنین، شهرکی‌سنای و همکاران (2018) گزارش کردند که کیفیت روابط خانوادگی با سلامت روان و رفتارهای پرخطر نوجوانان ارتباط دارد. در پژوهش حاضر نیز نوجوانان، علاوه بر روابط با والدین، به نقش سایر اعضای خانواده در تجربه‌های خود اشاره کردند؛ موضوعی که نشان می‌دهد روابط خانوادگی از دیدگاه آنان به خانواده هسته‌ای محدود نبوده و خانواده گسترده نیز بخشی از این شبکه ارتباطی را تشکیل داده است. از دیدگاه پژوهشگر، این یافته نشان می‌دهد که در تجربه نوجوانان، خانواده گسترده را نمی‌توان صرفاً یک منبع حمایت یا صرفاً یک عامل تنش در نظر گرفت، بلکه نقش آن متناسب با کیفیت روابط و نوع تعاملات تجربه‌شده، می‌تواند متفاوت باشد. بنابراین، درک تجربه نوجوانان از خانواده، تنها با تمرکز بر خانواده هسته‌ای امکان‌پذیر نیست و روابط با سایر اعضای خانواده نیز بخشی از این تجربه را تشکیل می‌دهد.

در مجموع، یافته‌های این پژوهش نشان داد که تجربه زیسته نوجوانان دارای سابقه رفتارهای خودآسیب‌رسان، تصویری چندبعدی از پویایی‌های خانواده ارائه می‌دهد. برخلاف تصور رایج که این

خانواده‌ها را صرفاً با تعاملات منفی توصیف می‌کند، روایت مشارکت‌کنندگان نشان داد که در کنار چالش‌ها و تعارض‌های خانوادگی، ابعاد مثبتی از عملکرد خانواده نیز در برخی از آنان وجود داشته است. همچنین، نقش خانواده گسترده نیز در تجربه نوجوانان یکسان نبود و بسته به کیفیت روابط، گاه به‌عنوان منبع حمایت و گاه به‌عنوان زمینه‌ای برای تنش و تعارض توصیف شد. این یافته‌ها بیانگر آن است که تجربه نوجوانان از خانواده، پدیده‌ای چندوجهی و متأثر از مجموعه‌ای از تعاملات درون خانوادگی است و نمی‌توان رفتارهای خودآسیب‌رسان را تنها بر اساس یک ویژگی یا یک بعد از عملکرد خانواده تبیین کرد. بنابراین، به نظر می‌رسد شناخت تجربه نوجوانان مستلزم توجه هم‌زمان به ابعاد مثبت و منفی روابط خانوادگی و نیز در نظر گرفتن سایر عوامل فردی، اجتماعی و زمینه‌ای در کنار خانواده باشد.

در این پژوهش فقط دیدگاه نوجوانان با رفتارهای خودآسیبی بررسی شد؛ به همین دلیل پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آینده برای جمع‌آوری اطلاعات، دیدگاه‌های والدین و متخصصان نیز در نظر گرفته شود. به علاوه، توصیه می‌شود که با استفاده از مضامین استخراج‌شده در این پژوهش و به کارگیری روش‌های کمی، ابزارهایی برای سنجش ابعاد پویایی خانواده در ارتباط با رفتارهای خودآسیب‌رسان نوجوانان طراحی و اعتبارسنجی شود. در نهایت، در حوزه کاربردی، پیشنهاد می‌شود مداخلات درمانی مبتنی بر فهم پویایی‌های خانواده در تجربه زیسته نوجوانان دارای رفتارهای خودآسیب‌رسان طراحی شود و اثربخشی و امکان‌سنجی آن‌ها مورد ارزیابی قرار گیرد.

ملاحظات اخلاقی پژوهش: به جهت حفظ رعایت اصول اخلاقی در این پژوهش جمع‌آوری اطلاعات پس از جلب رضایت مشارکت‌کنندگان انجام شد. به مشارکت‌کنندگان نیز درباره رازداری و حفظ اطلاعات شخصی و ارائه نتایج بدون قید نام و مشخصات هویتی افراد، اطمینان داده شد. همچنین این پژوهش با شناسه IR.ALZAHRA.REC.1404.017 در کمیته ملی اخلاق شعبه دانشگاه الزهراء (س)، به تصویب رسیده است.

سهم نویسندگان: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده نخست است و سایر نویسندگان به عنوان استاد راهنما و مشاور در هدایت پژوهش، ارائه مشاوره و مشارکت فعال در نگارش مقاله نقش داشته‌اند.

حمایت مالی: نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه حمایت مالی برای انجام این پژوهش دریافت نشده است.

تعارض منافع: یافته‌های این مطالعه هیچ‌گونه تضاد با منافع شخصی یا سازمانی ندارد.

قدردانی: بدینوسیله از تمامی افرادی که در این پژوهش مشارکت نمودند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

- آزادبخت، فرناز؛ امانی، احمد؛ و رضانی، سمیه. (1404). تجارب زیسته نوجوانان دختر از رفتارهای خود آسیب رسان (یک مطالعه کیفی). *روان شناسی مدرسه و آموزشگاه*، 14(2)، 1-11.
<https://doi.org/10.22098/jsp.2025.11099.5330>
- بیگدلی مجرد، سمیه؛ هاشمی رزینی، هادی؛ و نامور، هومن. (1403). تدوین مدل علی خودجرحی نوجوانان دختر با رگه‌های شخصیت مرزی براساس شرم، گناه و حساسیت به طرد با نقش میانجی‌گر کارکرد خانواده. *روان پرستاری*، ۱۲ (۶)، ۸۱-۹۴.
<http://ijpn.ir/article-1-2488-fa.html>
- سبحانی، سیده گیتی؛ فلاح‌زاده، هاجر؛ و پورشه‌ریار، حسین. (1401). پیش‌بینی گرایش به رفتارهای خودآسیب‌رسان در نوجوانان دختر 13 تا 15 سال بر اساس سرمایه روان‌شناختی و عملکرد خانواده، *خانواده پژوهی*، 18(4)، 755-775.
<https://doi.org/10.48308/JFR.18.4.755.775>
- سلیمی، آرش؛ هاشمی نصرت آباد، تورج؛ و خانجانی، زینب. (1402). روابط علی ساختاری استحکام من و روابط بافتی (جو عاطفی خانواده، ارتباط با همسالان و پیوند با مدرسه) با رفتار خودآسیب رسانی در نوجوانان با میانجی‌گری تنظیم هیجان. *مطالعات روان‌شناسی بالینی*، 14(52)، 148-177.
<https://doi.org/10.22054/jcps.2024.17146.177>
- طیموری فرد، سید عین اله؛ ضرغام‌حاجبی، مجید؛ و منیرپور، نادر. (1401). اثربخشی برنامه تقویت خانواده بر افزایش سلامت روانی نوجوانان. *فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی*، 22(84)، 75-110.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17358191.1401.22.84.1.7>
- قسیمی، آیدا؛ واحدی، شهرام؛ و ایمان زاده، علی. (1404). شناسایی عوامل مؤثر بر رفتارهای خود آسیب‌رسان نوجوانان دختر: مطالعه‌ای پدیدار شناختی. *اندیشه‌های نوین تربیتی*، 21(4)، 142-131.
<https://doi.org/10.22051/jontoe.2023.43434.3765>
- کریمی، فریبا؛ فرح‌بخش، کیومرث؛ معتمدی، عبدالله؛ و سلیمی، حسین. (1400). بررسی رفتار آسیب به خود متأثر از وضعیت ذهنی سازی و روابط خانوادگی در نوجوانان دختر 14 تا 18 ساله دبیرستانی (پژوهش کیفی). *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، 85(22)، 47-61.
<https://sanad.iau.ir/Journal/jsrp/Article/895163/FullText>
- محبی، زهرا؛ قمری گیوی، حسین، فلسفی نژاد، محمد؛ و خدابخشی کولایی، آناهیتا. (1399). پدیدارشناسی تجربه خودآسیبی بدون خودکشی در نوجوانان دختر دانش آموز. *سلامت اجتماعی*، 3(7)، 277-265.
<https://doi.org/10.22037/ch.v7i3.25327>
- مرادیان، مریم؛ زارعی، اقبال؛ و محمدی، کوروش. (1404). الگوی مفهومی عوامل ناسازگاری نوجوانان در خانواده ترکیبی بر اساس نظریه داده بنیاد. *پژوهش‌های مشاوره*، ۲۴ (۹۶)، ۱۴۹-۱۱۲.
<http://dx.doi.org/10.18502/qjcr.v24i96.20839>

مظلوم پور، ندا؛ دیاریان، محمدمسعود؛ و آراین فر، نیره. (1404). تحول دلبستگی در بستر طلاق والدین: مطالعه‌ای کیفی مبتنی بر تجارب زیسته دختران نوجوان. *پژوهش‌های مشاوره*، ۲۴ (۹۴)، ۱۵۱-۱۰۲
<http://dx.doi.org/10.18502/qjcr.v24i94.20080>

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Farkas, B. F., Takacs, Z. K., Kollarovics, N., & Balazs, J. (2024). The prevalence of self-injury in adolescence: a systematic review and meta-analysis. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 33(10), 3439-3458. <https://doi.org/10.1007/s00787-023-02264-y>
- Gao, Y., Wang, Y., Wang, Z., Ma, M., Li, H., Wang, J., ... & Xu, X. (2024). Family intimacy and adaptability and non-suicidal self-injury: a mediation analysis. *BMC psychiatry*, 24(1), 210. <https://doi.org/10.1186/s12888-024-05642-1>
- Giordano, A. L., Prosek, E. A., Schmit, E. L., & Schmit, M. K. (2023). Examining coping and nonsuicidal self-injury among adolescents: A profile analysis. *Journal of Counseling & Development*, 101(2), 214-223. <https://doi.org/10.1002/jcad.12459>
- Goldstein, M. A. (2020). The changing adolescent: a biopsychosocial and behavioral perspective. *Current pediatrics reports*, 8(2), 66-68. <https://doi.org/10.1007/s40124-020-00215-8>
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1989). *Fourth generation evaluation*. Sage. <https://psycnet.apa.org/record/1989-98594-000>
- Hammond, N. G., Semchishen, S. N., Geoffroy, M. C., Sikora, L., Wafy, G., Hsueh, L., ... & Colman, I. (2025). Family dynamics and self-harm and suicidality in children and adolescents: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet Psychiatry*, 12(9), 660-672. [https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(25\)00217-2](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(25)00217-2)
- Kelada, L., Hasking, P., & Melvin, G. (2016). The relationship between nonsuicidal self-injury and family functioning: adolescent and parent perspectives. *Journal of marital and family therapy*, 42(3), 536-549. <https://doi.org/10.1111/jmft.12150>
- Liu, Y., & Ngai, S. S. Y. (2020). Social capital, self-efficacy, and healthy identity development among Chinese adolescents with and without economic disadvantages. *Journal of child and family studies*, 29(11), 3198-3210. <https://doi.org/10.1007/s10826-020-01833-y>
- Mayall, M., Teoh, Y., McDermott, B., Sadhu, R., & Bosanquet, M. (2022). Child and adolescent mental health multiaxial classification: A useful biopsychosocial framework for paediatrics? *Journal of Paediatrics and Child Health*, 58(7), 1130-1135. <https://doi.org/10.1111/jpc.16026>

- Jabbari, B., Schoo, C., & Rouster, A. S. (2023). Family dynamics. In *StatPearls [Internet]*. StatPearls Publishing. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/books/NBK560487/>
- Fortune, S., Cottrell, D., & Fife, S. (2016). Family factors associated with adolescent self-harm: A narrative review. *Journal of Family Therapy*, 38(2), 226-256. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.12119>
- Quarshie, E. N., Waterman, M. G., & House, A. O. (2020). Adolescent self-harm in Ghana: a qualitative interview-based study of first-hand accounts. *BMC psychiatry*, 20(1), 275. <https://doi.org/10.1186/s12888-020-02599-9>
- Moraes, D. X., Moreira, É. D. S., Sousa, J. M., Vale, R. R. M. D., Pinho, E. S., Dias, P. C. D. S., & Caixeta, C. C. (2020). “The pen is the blade, my skin the paper”: risk factors for self-injury in adolescents. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 73(suppl 1), e20200578. <https://doi.org/10.1590/0034-7167-2020-0578>
- Richardson, R., Connell, T., Foster, M., Blamires, J., Keshoor, S., Moir, C., & Zeng, I. S. (2024). Risk and protective factors of self-harm and suicidality in adolescents: an umbrella review with meta-analysis. *Journal of youth and adolescence*, 53(6), 1301-1322. <https://doi.org/10.1007/s10964-024-01969-w>
- Shahhosseini, Z., Simbar, M., Ramezankhani, A., & Majd, H. A. (2012). Supportive family relationships and adolescent health in the socio-cultural context of Iran: a qualitative study. *Mental health in family medicine*, 9(4), 251–256. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC3721919/>
- Shahraki-Sanavi, F., Rakhshani, F., Ansari-Moghaddam, A., Mohammadi, M. (2020). The Association of Mental Health with Family Relationships and High-Risk Behaviors in Female Students of South-Eastern Iran. *Health Scope*. 2020; 9(1): e55998. <http://dx.doi.org/10.5812/jhealthscope.55998>
- Wang, X., Zhang, Y. H., Ju, J. W., Chen, Z. H., & Tang, M. W. (2025). Why do adolescents hurt themselves? A qualitative study. *International Journal of Nursing Studies*, 105285. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2025.105285>
- Wang, Y. J., Li, X., Ng, C. H., Xu, D. W., Hu, S., & Yuan, T. F. (2022). Risk factors for non-suicidal self-injury (NSSI) in adolescents: A meta-analysis. *EClinicalMedicine*, 46. <https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2022.101350>
- Wang, Y., Luo, B., Hong, B., Yang, M., Zhao, L., & Jia, P. (2022). The relationship between family functioning and non-suicidal self-injury in adolescents: A structural equation modeling analysis. *Journal of affective disorders*, 309, 193-200. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.04.124>
- Yang, Q., Hu, Y. Q., Zeng, Z. H., Liu, S. J., Wu, T., & Zhang, G. H. (2022). The relationship of family functioning and suicidal ideation among adolescents: The mediating role of defeat and the moderating role of meaning in life. *International journal of environmental research and public health*, 19(23), 15895. <https://www.mdpi.com/1660-4601/19/23/15895#>